

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Indien som Sveriges motbild

En postkolonial studie om svenska backpackers
föreställningar om Indien

Författare: Veronika Kacz
Kandidatuppsats: SOCK01, 15hp
Höstterminen 2009
Handledare: Carl-Göran Heidegren

ABSTRAKT

Författare: Veronika Kacz

Titel: Indien som Sveriges motbild. En postkolonial studie om svenska backpackers föreställningar om Indien

Handledare: Carl-Göran Heidegren

Kandidatuppsats SOCK01, 15 hp

Sociologiska institutionen, Höstterminen 2009

Enligt teoretiker från den postkoloniala teoribildningen lever vi idag i ett postkolonialt samhälle, ett samhälle som fortfarande i hög grad präglas av kolonialismens stereotyper. Denna studie tar sin utgångspunkt i detta påstående och ämnar undersöka svenska backpackers föreställningar om Indien och indier och om det finns något samband mellan dessa och koloniala stereotyper av "den Andre". Dessutom undersöks hur resenärerna skapar sig en identitet som backpacker, samt relationen mellan resenärernas föreställningar om Indien/indier och identitetsskapande. Material och metod består av semistrukturerade kvalitativa intervjuer med sju intervjupersoner vilka har utförts på plats i olika turistorter i delstaten Goa i Indien. Det insamlade materialet har analyserats genom en tematisk analys. Av analysen framkom det att det finns vissa gemensamma drag mellan de intervjuades representationer av Indien och indier och den koloniala diskursen. Genom framställningen av Indien som en primitiv och förmodern plats, framhövdes Sverige och Europa som dess positiva motbild. Vidare framgick att själva attraktionen med Indien som resmål till en viss del tycks ligga i just den skillnad som presenterades i dessa stereotypa föreställningar. Vad gäller konstruktionen av en backpackeridentitet, så görs denna dels genom backpackerns särskiljande från charterturisten och den indiska befolkningen, men även i vissa fall genom ett avståndstagande från andra segment av backpackers.

Nyckelord: Backpackers, postkolonialism, Indien, representationer, stereotyper.

1. INLEDNING.....	4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	5
1.3 DISPOSITION.....	6
1.4 BAKGRUND OCH FÖRFÖRSTÅELSE.....	6
2. METOD	7
2.1 VALET AV KVALITATIV METOD	7
2.2 MATERIAL.....	8
2.3 DELTAGARE OCH URVAL.....	8
2.4 PROCEDUR.....	9
2.5 ANALYSVERKTYG	10
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH TIDIGARE FORSKNING	11
3.1 BACKPACKER DEFINITION	11
3.2 POSTKOLONIALT PERSPEKTIV.....	12
3.3 THE WEST AND THE REST: POSTKOLONIALT PERSPEKTIV PÅ REPRESENTATIONER AV "DE ANDRA".....	14
3.4 BACKPACKING OCH PRIMITIVISM	16
3.5 MEDIATORER AV PRIMITIVISM-DISKURSEN	18
4. ANALYS	19
4.1 DEN VÄNLIGE INDIERN OCH INDIER SOM TOUREES	19
4.2 SKILLNADENS ATTRAKTION	23
4.3 INDIEN SOM SVERIGES MOTPOL.....	25
4.4 KONSTRUKTIONEN AV EN BACKPACKERIDENTITET	28
5. SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	31
REFERENSER.....	34
BILAGA - INTERVJUGUIDE	35

1. Inledning

Vi lever i en postkolonial värld som för mindre än hundra år sedan, på 1930-talet, till nästan 85 % bestod av europeiska kolonier och exkolonier (Loomba, 2005, s. 10). De europeiska makternas våldsamma erövringar av territorium i Asien, Afrika och senare Amerika och legitimeringen av dessa lämnade inte bara materiella avtryck efter sig i form av ojämlika maktförhållanden och ekonomiska relationer, utan även spår i kulturen och diskurser om de koloniserade och koloniserare; Väst och Öst, Vi och Dem (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 14ff). Ett kognitivt motsatspar liksom de materiella förhållandena präglade av ojämlikhet, den enas överordnade position på bekostnad av den Andras underordnade. Kolonialismens stereotyper fortsätter att prägla våra medvetanden, även om formerna av dessa är nya. Gårdagens ociviliserade vildar tycks fortfarande flanera runt på vår bakgård, om än i nya, kanske lite mer moderiktiga tappningar. Dagens rasifierade stereotyper tenderar att återanvända kolonialismens diskurser om de Andra, må det så vara i ett politiskt finrum eller i en svensk turistbroschyr om Kenya (Grinell, 2004, s. 204ff; Hall, 1997, s. 223ff). När svenska resenärer och den lokala befolkningen på turistdestinationer i för detta kolonier möts, är det då förutsättningslöst och på lika villkor? Raseras kanske de koloniala stereotyperna i och med resenärens möte med en exkoloni som Indien, eller bibehålls och reproduceras de?

Backpacking har under senare decennierna blivit en allt vanligare turistform, och dess popularitet tycks fortsätta att öka (Sørensen, 2003, s. 848). En del av de svenska backpackerresenärerna väljer att resa till Indien, många av dessa tillbringar en del av eller i vissa fall hela resan i den indiska delstaten Goa. Exakt hur många svenska backpackers som reser till Goa eller Indien varje år är det svårt att hitta någon exakt uppgift om, men enligt reseföretaget Ticket som årligen genomför en undersökning om svenskars resvanor så hamnade Goa år 2008 på nionde plats på listan över de populäraste vinterresmålen (Ticket, 2009). Denna uppskattning inkluderar dock även charterresenärer, men kan ändå anses ge en fingervisning om resmålets popularitet även bland backpackers. Indiens popularitet generellt bland svenska backpackers, och Goas popularitet specifikt har motiverat valet av just svenska backpackers i Goa och Indien som studiesubjekt. Med denna uppsats avser jag undersöka svenska backpackers och deras föreställningar om Indien som turistmål, med fokus på om och hur kolonialismens diskurser om Indien som den Andre är närvarande i dessa.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det primära intresseområdet för min studie har varit svenska backpackers perceptioner av Goa och Indien, men också relationen mellan dessa perceptioner och identitetsskapande. Vid ett flertal tillfällen under fältarbetets gång i Goa när jag berättat för människor jag kommit i kontakt med om min studie så har jag blivit hänvisad till både den ena och den andra som man sagt till mig minsann kan berätta för mig om ”hur det riktiga Indien” är. Sanningshalten i mina intervjupersoners perceptioner är dock inte det som intresserar mig, utan snarare hur de intervjuade genom språket *konstruerar* Goa och Indien samt dess befolkning, och därigenom också sig själva och Väst.

Med risk för att reproducera och förstärka postkoloniala dikotoma föreställningar om ”Väst” och ”Öst”, ”Vi” och ”Dem”, har jag använt mig av dessa koncept i denna studie. Min primära motivering till detta val har varit att denna kognitiva uppdelning mellan ”the west and the rest” (Hall, 1997, s. 276ff) har utgjort en levande realitet i mina intervjupersoners berättelser. Jag har dock utgått ifrån en kritisk syn på Väst/Öst som en social konstruktion. En social konstruktion som jag anser det omöjligt att bortse ifrån så länge som dessa koncept fortsätter att prägla människors medvetanden och föreställningar om världen och dess befolkning.

Mot den bakgrund som formulerats ovan så är syftet med studien att med utgångspunkt i den postkoloniala teoribildningen med kvalitativ metod undersöka hur svenska backpackers representationer av delstaten Goa specifikt och Indien generellt, samt av den indiska befolkningen, gestaltar sig. Att backpackers enligt Elsruds (2004, s. 19) studie tenderar att betrakta sig själva som mer etiskt medvetna samt mer ”autentiska” och kulturellt orienterade än den ”ordinära” turisten, gör det extra spännande att undersöka just denna grupp av turister ur ett postkolonialt perspektiv. De frågeställningar som ämnas besvara genom studien är följande:

- Vad lockade resenärerna att välja just Indien som resmål?
- Hur gestaltar sig intervjupersonernas föreställningar om Goa och Indien och om landets befolkning?
- Finns det något samband mellan den koloniala diskursen om Väst/Öst och om den Andre och intervjupersonernas representationer av Goa/Indien och indier?

- Vilken roll spelar resenärens representationer av resmålet och den lokala befolkningen för konstruktionen av en backpackeridentitet?

Med den kritiska ingång till backpackingturism som postkoloniala teorier erbjuder så kommer uppsatsens fokus att mestadels ligga på negativa aspekter av turism. Viktigt att framhålla är dock att det utan tvekan även finns många positiva konsekvenser som turismen för med sig, inte minst för alla de människor i Goa och Indien som livnär sig på turistnäringen. Den analys jag presenterar i denna studie berör således bara några aspekter av många möjliga infallsvinklar till backpackingturism som fenomen.

1.3 Disposition

I detta inledande kapitel så redovisas syfte, frågeställningar och förförståelse. Därefter följer ett kapitel där jag redogör för den metod och tillvägagångssätt som använts vid intervjuer och analys. I kapitel 3 presenteras de teoretiska utgångspunkter som legat till grund för den tematiska analys av intervjumaterialet som presenteras i kapitel 4. I kapitel 5 sammanfattas och diskuteras avslutningsvis de resultat som presenterats i analyskapitlet och förslag på fortsatt forskning inom ämnesområdet ges.

1.4 Bakgrund och förförståelse

Liksom Haraway (1998) utgår jag som forskare ifrån den epistemologiska grundvalen att ingen forskning är neutral och apolitisk och att således ingen forskare kan anses vara oskyldig i sitt skapande av kunskap, utan snarare högst delaktig och ansvarig för vad som produceras. Mot bakgrund av denna syn på forskning som situerad, det vill säga alltid producerad i en specifikt lokaliserad kontext genom en tolkande och partiell process (Haraway, 1998), så kommer jag nedan kortfattat beskriva varifrån min blick är situerad, min förförståelse för fenomenet som jag ämnar undersöka.

Mitt intresse för det just denna grupp av människor och deras perception av Indien, den indiska befolkningen, samt hur dem genom konstituerande av den Andre också till en viss del konstituerar sin egen backpackeridentitet, baserar sig delvis på en fem veckors lång resa i sydvästra Indien som jag företog mig under vintern 2008. Med mig från Sverige hade jag ett bagage av förväntningar på hur Indien och dess befolkning skulle vara. Vissa förväntningar

infriades och andra inte. När jag kom hem så började jag reflektera över varifrån dessa förväntningar egentligen kom från. Jag började också fundera över varför jag själv valt att representera Indien på det sättet som jag gjort under resans gång och vid hemkomsten. Varför jag valt att fotografera vissa ting men inte andra, varför jag såg ett värde i att återberätta vissa händelser men inte andra och kanske inte minst varför jag besökt just de platser i sydvästra Indien som jag valt att besökt fram andra platser. Denna nyfikenhet har delvis inspirerat mig vid val av uppsatsämne. Då jag vid våren 2009 för första gången kom i närmare kontakt med den postkoloniala teoribildningen under en sociologikurs, så föll åtminstone några av pusselbitarna på plats om varifrån vissa av dessa förväntningar kan tänkas komma ifrån, varifrån diskursen om Väst som normen och Öst som den Andre vilken genomsyrar vårt samhälle i stort har sitt ursprung. Ingen människa är en ö, hur mycket man än i vissa stunder önskar att det vore så, alla är vi påverkade mer eller mindre av de diskurser som omger oss. Oavsett om detta faktum smickrar vår självbild eller ej. Denna diskurs framträder således även i högsta grad inom resandets sfär: såväl bland enskilda resenärers reseberättelser (Elsrud, 2004) som i såväl backpackerns bibel Lonely Planet (Bhattacharyya, 1997) och i andra populära narrativ om individuellt resande (se exempelvis Tickell, 2001). Det teoretiska perspektiv som till stor del genomsyrar min förförståelse är således det postkoloniala perspektivet.

2. Metod

2.1 Valet av kvalitativ metod

För ändamålet att besvara de frågeställningar som presenterats ovan så har ett kvalitativt tillvägagångssätt samt analysmetod valts. Det främsta motivet till varför semistrukturerade intervjuer och en tematisk analys av det insamlade materialet valts framför kvantitativ metod, är att det tolkande synsätt som den kvalitativa forskningen erbjuder bättre lämpar sig för att besvara de forskningsfrågor som formulerats ovan, än en kvantifiering av data. Detta då kvalitativ forskning kan ge en djupare och mer komplex bild av fenomenet, ge tillgång till nyanser och infallsvinklar som utan tvekan skulle gå förlorade om intervjupersonerna istället för att bli intervjuade blev tilldelade en attityd-enkät med items vilka besvaras genom en Likert-skala. Dessutom är forskningsområdet ifråga ett än så länge relativt outforskat fenomen, varför det i nuläget är särskilt väl lämpat för en mer explorativt orienterad kvalitativ

studie, vilket dock på intet sätt utesluter att man längre fram i framtiden med hjälp av kvantitativa studier kan utgå ifrån och komplettera denna studie för att få en förståelse också för kvantitativa aspekter av fenomenet. Givetvis kan man inte på något sätt generalisera resultaten av dessa sju djupintervjuer till hela den svenska backpackerpopulationen, men generaliserbarhet är i detta fall ej heller något eftersträvbart då fokuset för uppsatsen ligger på just förståelsen av intervjupersonernas subjektiva föreställningar och upplevelser.

2.2 Material

Det empiriska materialet som utgör underlaget för denna studie består av sex semistrukturerade intervjuer. Med semistrukturerad intervju menas i detta fall att en lista över ett antal för studien relevanta teman har medförts till intervjusituationen, men samtidigt har intervjupersonerna getts utrymme att tala fritt inom ramarna för dessa teman (Crang & Cook, 2007, s. 60). En intervjuguide innehållandes de teman som intervjuerna syftar att täcka samt möjliga frågor har använts som utgångspunkt för intervjuerna. Användningen av intervjuguiden har dock skett på ett flexibelt sätt, frågeordningen har ej varit bestämd och följdfrågor har ställts då intervjupersonen har talat om något som ansetts vara av värde för studien.

2.3 Deltagare och urval

Sex intervjupersoner rekryterades på plats i olika orter i Goa, ytterligare en intervjuperson kontaktades via det svenska webforumet <http://www.resdagboken.se> och gick med på att låta sig intervjuas. Rekryteringsannonser lades också ut på de svenska webforumen <http://www.backpacking.se/> samt <http://www.indien.nu/forum/>, vilket dock inte ledde till någon intervju. Termen backpacker är, som nämns mer ingående nedan, en omdiskuterad term som i olika kontexter innehar skiftande innebörd. Den definition jag använt mig av för rekrytering till studien har varit av en vidare karaktär och därför fokuserad på form-relaterade backpacking-attribut. De kriterier som jag har utgått ifrån då jag har rekryterat intervjupersoner har varit följande: (1) att personen reser utan att ha förbokat något boende, (2) under minst en månads tid, (3) att intervjupersonen under resan inte enbart befinner sig på endast en ort utan reser runt mellan olika lokala orter. Som nämnts ovan kan backpackers anses som särskilt intressanta att intervjuas då detta är en social grupp som tidigare studier har

funnit identifierar sig som mer ”etiskt” och ”kulturellt” medvetna än andra turistgrupper. Valet av just *svenska* resenärer underlättar dels själva intervjuprocessen, då intervjuaren är av svensk härkomst, men även analysen av materialet. Vid översättning från ett språk till ett annat finns alltid en viss risk för missuppfattningar och att språkliga nyanser går förlorade (Crag & Cook, 2007, s. 23).

För två av intervjupersonerna har just delstaten Goa i Indien varit det primära målet för resan och de har främst luffat runt bland olika orter inom Goa. För tre intervjupersoner har resandet i Goa varit en del av en större Indien-resa i flera andra delstater i Indien. För ytterligare två intervjupersoner har besöket i Goa begränsats till en kortare tid men varit en del av en mer omfattande resa i Sydostasien, som utöver Indien inkluderat Thailand, Kambodja och Vietnam. Resans längd har varierat bland intervjupersonerna från en månad till fyra månader. Av de sju intervjupersonerna har fem varit kvinnor och två varit män. Åldern på intervjupersonerna har varit mellan 19 år och 33 år. För tre av intervjupersonerna har resan varit den första längre backpacking-resan de gjort, samt den första resan de gjort utanför Europa. De övriga fyra intervjupersonerna har gjort flera längre backpacking-resor innan utanför Europa.

2.4 Procedur

Enligt Crag och Cook (2007, s. 63) är ”set/setting” viktiga aspekter att ta hänsyn till vid planerandet av forskningsintervjuer då ”*various facets of people’s identities are very much immersed in/between the different spaces and places of their lives*”. Mot bakgrund av detta påstående ansåg jag det vara särskilt angeläget och meningsfullt att intervjua subjekten just under tiden för deras resa i Goa, i en miljö som kan fungera både som vad Crag och Cook (2007, s. 63ff) kallar för en referens och påminnelse i relation till temat för intervjun. För att få intervjupersonerna att känna sig så bekväma i intervjusituationen som möjligt så gavs intervjupersonerna själva möjlighet att få välja tid och specifik plats för intervju. Samtliga sju av intervjupersonerna intervjuades på caféer och restauranger på olika orter i Goa. Intervjuerna varade mellan 35 min och 1 timme vardera och vid sex av sju intervjutillfällen spelades intervjun, med intervjupersonens godkännande, in med hjälp av en diktafon. Den sjunde intervjun spelades ej in med diktafon, men stödanteckningar gjordes på en medhavd laptop. Detta på grund av att intervjun skedde oplanerat, intervjupersonen satt bredvid sin

reskamrat när denne intervjuades och började sedan spontant att svara på de intervjufrågor som ställts till kamraten, efter att intervjun med denne var avslutad och diktafonen blivit undanstoppad. Intervjupersonen tillfrågades om det gick bra att använda även hennes svar till studien, vilket godkändes. Denna intervju blev således av en mer informell och spontan art än de övriga intervjuerna. Resterande intervjuer, utöver intervjuerna med dessa två reskamrater, utfördes enskilt med intervjupersonerna.

Med största sannolikhet har social önskvärdhet till någon grad påverkat svaren de intervjuade gett, inte minst vad gäller de frågor som har ställts om deras föreställningar om den indiska befolkningen, mot bakgrund av att negativa åsikter om folkgrupper är ett känsligt ämne att prata om. Därmed påstår jag ej att de intervjuade nödvändigtvis skulle ha hållit inne några sådana åsikter, men eftersom ämnesområdet är av en så pass känslig karaktär så kan detta ökat motivationen för intervjupersonerna att förmedla en så positiv bild av sig själv som möjligt. Vad gäller de två intervjuerna som utfördes med den andra intervjupersonens närvaro så är det sannolikt att reskamratens närvaro vid intervjutillfället ökat risken för social önskvärdhet ytterligare.

Anonymitet och ett konfidentiellt behandlande av uppgifter lämnade av subjekt är en viktig etisk aspekt som samtliga intervjupersonerna informerats om innan intervjun påbörjats. Vid intervjutillfället har intervjupersonen själv fått välja en pseudonym som de sedan har kallats för i studien, samt informerats om att deras medverkan i undersökningen kommer att hållas helt konfidentiell. Ingen kompensation har getts för deltagande i studien.

2.5 Analysverktyg

Vid analys av intervjuerna har en kvalitativ tematisk analysmetod tillämpats (Widerberg, 2002, s. 143ff). Till att börja med lästes intervjuutskriften igenom ett flertal gånger för att kunna identifiera teman i materialet relevanta för de frågeställningar som ämnats besvara genom intervjuerna. Meningar i textmaterialet som ansågs vara särskilt meningsbärande markerades. Efter att tio teman vaskats fram så lästes transkriberingarna genom ytterligare en gång och citat av intresse för dessa analysteman kodades efter vilket/vilka teman som föreföll mest framträdande i texten. Efter en fortsatt analys av materialet visade sig flera teman vara

snarlika, varför dessa tio teman kunde komprimeras till de slutgiltiga fyra teman som stått i centrum för dataanalysen.

3. Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning

3.1 Backpacker definition

Definitionen av termen backpacker tycks vara ständigt föränderlig och flytande beroende på i vilken tid och i vilket sammanhang begreppet presenteras. Uriely, Yonay och Simchai (2002) gör i sin studie av israeliska backpackers en teoretisk distinktion mellan backpackern som en *typ* av resenär och backpacking som en *reseform*. Med typ-relaterade attribut syftas på psykologiska dispositioner, såsom attityder och motivation, medan form-relaterade attribut syftar på institutionella arrangemang och synliga praktiker, såsom exempelvis reselängd, färdmedel under resan eller vilka destinationer som besöks. Typ-relaterade attribut och form-relaterade attribut kan dock, men behöver inte nödvändigtvis, kovariera. Exempelvis kan en resenär välja att resa med en enkel levnadsstandard helt och hållet på grund av ekonomiska skäl, för att befästa en identitet som en ”äventyrlig backpacker”, eller kanske på grund av en kombination av dessa skäl (Uriely, Yonay & Simchai, 2002, s. 521ff).

Karaktäristiskt för backpackern som typ är enligt tidigare forskning hur backpackern tar avstånd från andra turister och betraktar sig själv som en ”bättre” sorts turist, som mer autentisk och kulturellt medveten i jämförelse med den ”vanlige” turisten (Andersson Cederholm, 1999, s. 41; Elsrud, 2004, s. 19). Ytterligare ett typ-relaterat attribut som associerats med backpacking är en perception av sig själv som etiskt medveten (Elsrud, 2004, s.19) Vad gäller form-relaterade attribut som associeras med backpackers så kan den idealtypiska backpackern beskrivas ”*som en turist som på egen hand bestämmer sin resrut, sitt färd sätt, hur länge hon stannar på de platser hon besöker och var och hur hon bor*” (Andersson Cederholm, 1999, s. 9). Backpackern är oftast på resande fot under en längre tid som kan sträcka sig från allt mellan någon eller några månader, till i mera sällsynta fall flera år (Andersson Cederholm, 1999, s. 41ff). Ofta så karaktäriseras backpacking som reseform av en låg budget som påverkar resenärens konsumtionsbeteende, såsom exempelvis val av boende och färd sätt (Uriely, Yonay och Simchai, 2002, s. 521). Samtidigt som backpacking-resande i regel har förknippats med individualism, så har backpacking som reseform

paradoxalt nog ökat explosionsartat under de senare två decennierna. Detta har lett till en gradvis institutionalisering av backpacking-kulturen, vilket märks exempelvis inte minst genom framväxten av en infrastruktur för backpackers på populära destinationer (Sørensen, 2003, s. 848).

Inom ramarna för backpacking-kulturen kan en resenär inneha mer eller mindre ”road status”, ett flertal studier har hittills belyst hur central denna status är för identiteten som backpacker (Sørensen, 2003, s. 856). Hierarkier råder alltså inte bara mellan charterturisten och backpackern, men också bland backpackers som en social grupp. Backpackers kan inneha mer eller mindre *symboliskt kapital*, det vill säga tillgångar eller resurser som bland backpackers som en social grupp tillerkännes ett visst symboliskt värde (Bourdieu, 1994), i relation till andra backpackers. I och med att avståndstagande från andra sorters turister är en primär del av backpacker-identiteten så är denna distansering även förknippad med grad av symboliskt kapital, ju mer ”turist-lik” en resenär betar sig och ser ut som, desto mindre symboliskt kapital åtnjuter denne. Andra faktorer som påverkar var i hierarkin en resenär befinner sig är exempelvis grad av risktagande under resan, val av resmål, reselängd (Sørensen, 2003, s. 856), kön, ålder, kontakt med lokalbefolkningen och erfarenhet (Elsrud, 2004, s. 28). Att inte betala mer än lokalbefolkningen för varor och att alltid få det bästa möjliga priset är ytterligare en aspekt som skänker status bland backpackers (Sørensen, 2003, s. 856).

Medan vissa specifika attribut har kommit att förknippas med backpacking, så är det ändå viktigt att poängtera att senare studier inom ämnesområdet har ifrågasatt bilden av backpackers som en homogen grupp (Reichel, Fuchs & Uriely, 2009; Sørensen, 2003; Uriely, Yonay och Simchai, 2002). Heterogenitet vad gäller attityder och praktiker har associerats med faktorer såsom social klass, kön och vilket land man kommer ifrån. Variationer i fråga om attityd och beteende bland backpackers har även funnits beroende på val av resedestination (Reichel, Fuchs & Uriely, 2009, s. 222ff).

3.2 Postkolonialt perspektiv

Som nämnts ovan så bestod nästan 85 % av jordens yta av kolonier och exkolonier under den europeiska kolonialismens storhetstid på 1930-talet. Detta gör den europeiska kolonialismen till det största koloniala projektet under mänsklighetens historia (Loomba, 2005, s. 10).

Gemensamt för olika postkoloniala teorier är idén om att den europeiska moderna kolonialismen inte är något som tillhör vårt mörka förflutna, något vi för länge sedan skamset sopat under vår orientaliska matta, utan tvärtemot någonting som fortfarande i högsta grad lever och präglar världen. Världen har utan tvekan förändrats, men de ojämlika maktförhållanden som skapats i och med kolonialismen påverkar fortfarande världen, såväl ekonomiskt och kulturellt som politiskt (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 14ff).

Prefixet ”post” kan lätt misstolkas för att beteckna en brytning med kolonialismen i och med avkoloniseringen, en missuppfattning som går helt tvärtemot den kritik postkoloniala teoretiker riktat mot idéer om att nutida kultur kan betraktas som historiskt oberoende av kolonialismen. Post-prefixet bör snarare förstås som *”ett försök att tänka bortom de gränser och identiteter som instiftats under kolonialismen”* (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 16). Postkoloniala teoretiker söker att studera inte bara kolonialismens effekter på före detta koloniserade samhällen, utan menar att kolonialismen i minst lika hög grad genomsyrar de före detta kolonialmakternas samhällen. Viktigt är dock att betona kolonin och metropolen ej bör ses som postkoloniala i samma bemärkelse, utan vad som innefattas i begreppet postkolonial skiljer sig alltid åt beroende på kontexten. På samma sätt så skiljer sig givetvis det postkoloniala förtryck som svarta sydafrikaner upplever från det som indier upplever, kolonialismen är inte en homogen erfarenhet utan består av många heterogena erfarenheter. Enligt Loomba (2006) är *”alla antikoloniala ställningstaganden inbäddade i specifika historier och därför omöjlig att koka ned till någon ren oppositionell essens”* (Loomba, 2006, s. 34).

Varför kan det då vara intressant att i en postkolonial studie fokusera på människor från ett land som Sverige, som ju inte direkt kan beskrivas som forna kolonisatörer? Enligt den postkoloniala teoretikern Hall (1999, s. 89) så har inte kolonialismen enbart påverkat de samhällen som formellt deltog i koloniseringsprocessen, kolonialismen bör snarare betraktas som en global händelse som påverkat även de samhällen som ej deltog direkt i kolonialismen på olika sätt. Därför står inget samhälle utanför kolonialismens påverkan.

3.3 The west and the rest: postkolonialt perspektiv på representationer av ”de Andra”

Enligt Hall (1992, 1997), som i mångt och mycket är influerad av Saids banbrytande verk *Orientalism*, så präglas rasialiserade stereotyper och perceptioner i dagens samhälle fortfarande i hög grad av den koloniala diskursen om den Andra, en diskurs som under den europeiska kolonialismens storhetstid användes flitigt för att kunna legitimera ett kolonialt förtryck och exploatering av dessa ”andra”. Hall kallar denna stereotypifiering för ”*en rasialiserad regim av representation*” (Hall, 1992, s. 92). Utmärkande för denna stereotypifiering är hur den grundar sig på en dikotomisering av ”Väst” och ”Öst”. En dikotom uppdelning där ”Väst” och det som Hall, något cyniskt, kallar för ”the rest” föreställs som två homogena binära motpolar. Rasialiserade stereotyper grundar sig således på en imaginär skillnad mellan dessa binära parter, en skillnad som syftar till att ställa Väst i en bättre dager än Öst, och i om med det stärka den förras identitet och självkänsla. Diskursen om ”the west and the rest” utvecklades i Väst genom möten mellan europeiska kolonialmakter och koloniserade länder. Då dessa möten kännetecknats av en högst ojämlig maktbalans och exploatering från kolonisatörernas sida, poängterar Hall (1992, s. 293) att den inte bör betraktas som en oskyldig diskurs.

Men var befinner sig då detta Väst, och var går gränsen mellan Öst och Väst? Hall (1992, s. 276ff) menar att ”the west and the rest” bör betraktas som två förenklade ideologiska koncept snarare än verkliga geografiskt avgränsade områden. Följaktligen kan ett land som geografiskt sett kanske borde klassificeras som Öst, såsom exempelvis Japan, anses vara västerländskt i vissa avseenden. Medan ett land som geografiskt sett ser ut att vara högst beläget i Väst, säg exempelvis Ukraina, kan betraktas som inte ”riktigt västerländskt”. Väst är alltså ett koncept som fått stå för attribut såsom utveckling, industrialisering, sekularisering, urbanisering och modernitet, medan ”the rest” fått utgöra dess negativt laddade motpol (omodernt, outvecklat, ociviliserat, och så vidare).

Utmärkande attribut för de stereotyper om ”the rest” som växte fram ur koloniala möten mellan kolonisatörer och koloniserade är enligt Hall (1992, s. 306ff) synen på denne Andra som primitiv och nära naturen, levandes ett enkelt och oskyldigt liv i ett ociviliserat samhälle med avsaknad av social organisation. Landet som ”upptäcktes” beskrevs ibland i enlighet med kristen diskurs som ett Eden, paradiset. En faktor som starkt bidrog till den romantiska bilden

av ”den ädle vilden” var den franska filosofen Rousseau som i mitten av 1700-talet beskrev det enkla livet som denne ädle vilden sades leva, nära naturen och långt bort ifrån civilisation och lagar, som det ideala sättet att leva på (Hall, 1992, s. 311). Denna romantiska bild av paradiset och den ädle vilden, utformad som en slags civilisationskritik, kontrasterades dock skarpt med den mer negativt laddade stereotypen av den oädle vilden, som karaktäriserades av barbari. Ambivalensen inneboende i dessa koloniala representationer av de Andra menar Hall (1997, s. 272) är utmärkande för hur rasialiserade stereotyper är uppbyggda. Den binära strukturen kan betraktas som två av varandra ömsesidigt beroende parter, likt två spegelbilder som är systematiskt relaterade till varandra genom sin olikhet. På så vis kan den rasifierade Andre, ses som både ”barnslig” eller ”oskuldfull”, samtidigt som densamme på samma gång beskrivs som ”översexuell” eller ”barbarisk”.

Ytterligare tre aspekter som karaktäriserar rasialiserade stereotyper är essentialisering, naturalisering samt fixering (Hall, 1997, s. 257). Genom stereotypifieringen så reduceras den stereotypifierade gruppen till endast ett fåtal, essentiella karaktäristiska. Naturaliseringen och fixeringen sker i och med att dessa attribut beskrivs som fixerade av naturen och därför statiska. Genom att exempelvis beskriva svarta som nära naturen och oförmögen till kultur, kan de karaktäristiska som tillskrevs dessa naturaliseras, antas vara medfödda egenskaper. På så vis kan sociala relationer präglade av ojämlikhet förklaras med att den socialt underordnade positionen är orsakad av inneboende egenskaper, snarare än av historiska och sociala faktorer (Hall, 1997, s. 245).

Relevant för innehållet i de koloniala stereotyperna av de koloniserade, är också den europeiska genusordningen, då egenskaper som i regel förknippats med femininitet har kommit att associeras med de koloniserade. De koloniserade har, oavsett könstillhörighet, följaktligen beskrivits som irrationella, känslolösa, nära naturen och kroppsliga, i enlighet med den europeiska feminina könsrollsstereotypen (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 23). Inte sällan har också själva det geografiska territorium som koloniserats explicit liknats vid en kvinnokropp som erövrats och penetrerats (Loomba, 2006, s. 157).

3.4 Backpacking och primitivism

Varför är då turism och backpacking ett relevant ämnesområde för postkoloniala studier? Vad har dagens turism, i en exkoloni som Indien, egentligen för samband med den europeiska kolonialismen? Ett av de skäl som Hall och Tucker (2006, s. 12) framhåller är hur kvarlämningar av den forna europeiska koloniseringen nuförtiden ofta har förvandlats till populära turistsigheter, till en exotiserande och objektifierande syn på människor, kulturer och platser i exkolonierna. På så vis bidrar turismen till att upprätthålla och förstärka postkoloniala relationer.

Enligt den kritiska turismteoretikern Urry (1990, s. 1ff) konstrueras turistblicken ("the tourist gaze") alltid utifrån skillnad. Turistblicken är på så vis alltid beroende på vad turistupplevelsen kontrasteras med, hur turistens vardag ser ut, och därmed högst individuell. Avvikelsen, skillnaden, skapas med utgångspunkt i vad turisterna betecknar vara normalt, må det så vara ett liv som kontorsassistent i Sveg, eller ett trendigt liv i mediasvängen i Stockholm. Andersson Cederholm (1999) som studerat backpackers genom intervjuer och observationer beskriver turistresan som en extraordinär sfär, en praktik genom vilken turisterna söker efter någonting utöver det vanliga. Backpackers, eller luffarturister som Andersson Cederholm betecknar dem, söker sig till geografisk och kulturellt orienterad skillnad som står i kontrast till den ordinära sfären. Detta sökande efter skillnad tar sig ofta en primitivistisk form, resenären söker sig till platser som denne upplever tidsmässigt och rumsligt tillhöra det förflutna, en svunnen tid (Andersson Cederholm, 1999, s. 63ff).

Även Elsrud (2004) fann i sin studie av mestadels nordeuropeiska backpackers att primitivism-diskursen spelade en betydande roll för hennes intervjupersoners reseupplevelse. Primitivism som diskurs är enligt Elsrud (2004, s. 188ff) konstruerad utifrån hierarkiska föreställningar som positionerar vissa människor högre än andra. Primitivism kan också förstås utifrån en evolutionistisk tanke om tid, som placerar den Andre, den primitive, i en tid och ett rum som befinner sig "bakom" eller "efter" i kontrast till föreställningen om det civiliserade Väst. Ju större skillnad den europeiska backpackern upplever i kontrast till sitt ordinära liv i Europa, desto mer "primitiv" anses det upplevda vara. Föreställningen om skillnad är således central för den sociala konstruktionen av det primitiva. Tecken på modernitet upplevs inte sällan av resenärer som något som stör eller rentav förorenar bilden av det äkta, primitiva resmålet (Elsrud, 2004, s. 193).

Medan stereotypen av den primitive Andre fyllde en viss funktion under den europeiska kolonialismens storhetstid, genom dess legitimerande av förtryck och kolonial exploatering, så fyller den primitivistiska diskursen andra syften idag. Enligt Elsrud (2004, s. 193-199) kan primitivismen inom backpacking-kulturen betraktas både som en romantiserande civilisationskritik och samtidigt som en civilisatorisk kritik. Den senare utgör en mer nedlåtande syn som positionerar befolkningen vid turistdestinationerna som levandes ”i en svunnen tid” eller som barnsliga och naiva, som om dessa tillhörde ett samhälle som i kontrast till bilden av Väst befinner sig i ett slags permanent stadium av barndomstid. Den mer romantiska bilden av primitivism som Elsrud fann i sin studie kan betraktas som en nutida version av koloniala primitivistiska föreställningar om den ädle vilden. Genom denna bild betraktas det primitiva som något rent, äkta och oförstört, till skillnad från den västerländska civilisationen som tvärtemot betraktas som oäkta, förorenad och förstörd av moderniteten. Befolkningen på dessa ”primitiva” platser betraktas därmed med beundran, som heroiska motståndare till moderniteten, och möten med dessa antas ha en slags helande verkan på den av moderniteten alienerade västerlänningen. Samma karaktäristika som tillskrevs den primitive Andre i ett idealiserande syfte, kan dock med en handvändning användas på ett sätt som istället positionerar denne Andre som underlägsen, som ”underutvecklad” i jämförelse med resenären (Elsrud, 2004, s. 198).

Den primitivistiska diskursen bland backpackers bidrar enligt Elsrud (2004, s. 200ff) till att konstruera en gemensam ”västerländsk” identitet bland dessa, men likväl till att distansera sig från de andra ”västerlänningarna, de som ej är backpackers. På så vis fyller primitivismen också en viss individualistisk funktion, i och med att den stärker backpackerns identitet och självkänsla. Fattigdom kan exempelvis genom en idealiserande primitivistisk diskurs förvandlas till något som berikar backpackern, som skänker denne autencitet och symboliskt kapital inom backpacker-kretsen. Ju mer primitiva platser backpackern besöker och desto primitivare människor denne möter, desto mer symboliskt kapital besitter backpackern bland andra backpackers, och desto mer framgångsrikt kan denne konstruera sin självbild som en äventyrlig och erfaren resenär (Elsrud, 2004, s. 201).

3.5 Mediatorer av primitivism-diskursen

Representationer av destinationer och befolkningen på dessa destinationer möter ständigt resenärer från ett aldrig sinande flöde av filmer, guideböcker, skönlitterära böcker, resetidskrifter, sidor på internet, och andra källor. Enligt Urry (1990, s. 3) så konstrueras resenärens förväntningar utifrån praktiker som dessa, förväntningar som sedan påverkar vilka platser som resenären väljer att besöka och hur upplevelserna av destinationen tolkas.

Bland backpackers så har just Lonely Planet-guideböckerna uppnått en popularitet till den grad att Lonely Planet inte sällan beskrivs som ”backpacker-bibeln”. Därför kan Lonely Planet antas vara en av många källor som medierar turistens upplevelser av Indien, men som även till viss del medierar relationen mellan resenären och den indiska befolkningen. Enligt Bhattacharyya (1997) som i en studie analyserat utvalda delar av 1993-års upplaga av Lonely Planet India fungerar denne som något av ett kontrolltorn för resenärerna i och med att guideboken, med en röst präglad av en auktoritär ton, instruerar resenärerna om allt ifrån vart de ska åka och vart de absolut inte ska sätta sin fot, vad de kan förväntas se på de platser de väljer att resa till och hur de bör tolka sina perceptioner av destinationen, till hur de ska bete sig i interaktion med och handskas med den lokala befolkningen.

I sin analys av Lonely Planet India fann Bhattacharyya (1997, s. 383) att i den mån som den indiska befolkningen nämndes i boken, så var det antagligen i egenskap av servicepersonal som tillhandahåller tjänster som turisten är i behov av, såsom exempelvis boende, mat eller växling av pengar, eller i egenskap av ”tourees”. Med termen tourees menas människor som anses vara särskilt pittoreska och färgrika och vars liv anses ha ett turistvärde i sig, till skillnad från personerna inom servicesektorn vars vardagsliv ej anses vara av intresse för turisten. Tourees tenderar att vara människor som i särskilt hög grad motsvarar den stereotypa bilden av den exotiske, primitive Andre. Bhattacharyya (1997, s. 385) talar om objektifieringen av tourees som en slags kulturell kommodifiering, i och med att dessas vardagsliv presenteras i Lonely Planet som en turistsevärdighet, en vara för turisten att konsumera.

Presentationen av den indiska befolkningen som antingen servicepersonal eller tourees i Lonely Planet India bidrar enligt Bhattacharyya (1997, s. 386) till att förstärka redan existerande maktskillnader mellan resenären och indier. I fallet med servicepersonal är denna asymmetri i maktförhållandet mellan resenären och servicepersonalen rent ekonomisk,

turisten betalar för servicen som ges. I det andra fallet består ojämlikheten inte enbart av resenärens relativa ekonomiska rikedom, utan ligger också i själva turistblicken, i hur gruppen av människor konstrueras som en turistsevärdighet och därigenom objektifieras genom turistblicken. I längden kan denna objektifiering leda till att den objektifierade gruppen rentav börjar internalisera synen på sig själva som exotiska objekt, i och med att de börjar betrakta sig själva inte bara som människor utan som representationer av en etnisk livsstil. I Indien märks detta exempelvis genom hur traditionella indiska kläder har börjat marknadsföras inom landet som ”etniskt mode” (Bhattacharyya, 1997, s. 387).

Även resebolagens marknadsföring, vilken påverkar resenärens förväntan på resmålet, präglas av rasifierande och koloniala stereotyper. Grinell (2004) som studerat hur svenska resebolag salufört världen från 1930-talet och framåt, fann att i den mån den lokala befolkningen vid resmålen förekom i resebroschyrer och annat marknadsföringsmaterial så framställdes dessa i enlighet med koloniala stereotyper.

4. Analys

4.1 Den vänlige indiern och indier som tourees

När jag ber intervjupersonerna beskriva hur de ser på den indiska befolkningen är samtliga, utom ett undantag som jag kommer att återkomma till nedan, rörande överrens. Indierna beskrivs som vänliga och generösa. Glada. Alltid redo att hjälpa resenären med de behov som uppstår, med allt ifrån packning till vilken lokalbuss resenären ska ta. Anna beskriver Indien och dess folk på följande sätt:

”Anna: Indien är mycket färger, för mig. Det kan verkligen ha varit just en sån grej liksom att man sett något liksom och bara wow mycket färger, såhär stark kultur och folk är liksom... Musik och dans och... jag tycker det är häftigt, det är glädje på något sätt. (...) Det är en helt annan glädje i folket, även om de är fattiga.”

Det är mycket positiva ord som används för att beskriva indierna, det ligger mycket värme i orden. De är färgglada och vänliga, i jämförelse med den kalla och grå Svensken. Samtidigt så finns det alltid en fara med att homogenisera ett helt folk och på så vis reducera en enormt

stor, heterogen grupp människor som den indiska befolkningen till några enstaka, om än positiva, karaktäristika. Reduceringen av en grupp av människor till några få, enkla dispositioner är något som är typiskt för rasialiserad stereotypifiering. Genom stereotypifieringen så essentialiseras, naturaliseras och fixeras de stereotypa egenskaperna (Hall, 1997, s. 257). I intervjuerna glimtar bilden av indierna som den ädle vilden fram här och där. För att återgå till hur Anna beskriver det indiska folket:

”Anna: Många svenskar är ju väldigt rädda för att såhär, eller väldigt mycket såhär, konsekvenstänkare liksom. Det känns inte som att indierna är så konsekvenstänkande (...) Om jag träffar någon som jag tycker verkar schysst så skulle jag tänka men okej om jag bjuder hem den här människan på te då kanske han rånar mig (...) Så tror jag många svenskar är liksom, man tänker femton gånger innan man gör någonting samtidigt som indierna på något sätt, det låter liksom klyschigt, men dem talar mer med hjärtat på något sätt.”

Indier framstår i Annas berättelse som goda och lite naiva, till skillnad från svenskarna som framstår som depraverade och konstlade. Indierna tänker med hjärtat, svensken med hjärnan. Det indiska folket perceperas som mer spontana och autentiska, liksom oförstörda av civilisationens negativa krafter, precis som den romantiserade bilden av den ädle vilden genom tiderna har presenterats (Hall, 1992, s. 310ff). En parallell kan här också dras till hur de koloniserade feminiserats genom den koloniala diskursen, genom att de framställts i enlighet med den feminina könsrollsstereotypen som spontana, känslolösa och irrationella (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 23). Utmärkande för rasialiserade stereotyper är deras inneboende ambivalens, hur den romantiska bilden av den ädle vilden plötsligt kan övergå till en bild av en ociviliserad vilde. Said (1993) talade om hur Orienten ömsom blev övervärderad och ömsom undervärderad. I ena sekunden hyllades Orienten för sin kultur, andlighet och primitivitet, för att i nästa sekund beskrivas som efterblivet och antidemokratisk (Said, 1993, s. 252ff). På samma sätt hyllas indierna för sin generositet och vänlighet i ena stunden av de intervjuade, för att i nästa sekund beskrivas som kvinnofientliga eller socialt oorganiserade.

Gunnar tar dock tydligt avstånd från stereotypifiering som praktik, och gör därmed motstånd mot postkoloniala stereotyper av indier. Han vill inte klumpa ihop en stor och heterogen grupp människor till en förenklad stereotyp.

”Gunnar: Sen finns det ju säkert skillnad på folk också säkert, men det där vet jag inte om jag tror så mycket på. Alla säger att svenskar är så kalla medan sydeuropeer är så varma och indier

är så trevliga, så nä, jag tror att det är olika. Det finns olika människor överallt och jag vet inte riktigt om jag vill komma med något särskilt utlåtande om hur folket just här är, även om man bara än så länge har bra upplevelser.”

Samtidigt som indierna av de flesta intervjuade beskrivs som vänliga och hjälpsamma, finns där en misstanke om att det bakom det vänliga leendet döljer sig en rent ekonomisk agenda; att med vänligheten som lockbete tjäna pengar på resenären. Särskilt då den mesta av interaktionen som sker mellan lokalbefolkningen och de intervjuade sker i köp och säljsituationer av olika slag.

”Caroline: Jag får typ en känsla av att dem gör det för att... dem är väldigt trevliga för att dem får igen det sen om man kommer hem och säger att nej men Indien var härligt och folket var trevliga, då ger det en ganska stor tyngd i hur... alltså vad man väljer att resa till för land och dem vet att man kommer tillbaks och dem tjänar mer pengar och så.”

”Anna: Längs stränderna så går det ju (...) försäljare med smycken och såhär, och där träffade jag jättemycket mysiga såna, trevliga eller vad man ska säga, som jag pratade jättemycket med, blev väldigt god vän med (...) Jag gillade det samtidigt, men ja, så är väl dem indierna också uppfostrade att ta hand om turisterna, så det är väl lite fejk på något sätt också. Men, det var mysigt, samtidigt som det, ja...”

Andersson Cederholm (1999, s. 81) liknar pengarnas distanserande effekt i dessa situationer som en sprängkil mellan resenären och lokalbefolkningen, en sprängkil som underminerar backpackerns känsla av autencitet. Anna upplever å ena sidan att hon blivit god vän med strandförsäljarna, men å andra sidan finns där en osäkerhet om vänligheten är äkta eller *fejk*. Ser vi till hur Hall (1997, s. 257) beskriver hur rasialiserade stereotyper betraktas som fixerade av naturen, kan vi skönja en möjlig destabilisering av ”den vänlige indiern” som stereotyp i och med att vänligheten här sätts i en ekonomisk kontext. Misstanken om vänligheten som en slags turistfälla, tillskriver de stereotypa egenskaperna till ett specifikt sammanhang snarare än till en inre essens. Detta får effekten att essentialiseringen av vänligheten som en för indier stereotyp egenskap till en viss del undergrävs.

Samtidigt som det tycks finnas en genuin vilja hos de intervjuade att interagera med den indiska befolkningen och lära känna kulturen, så finns där också en tendens att i vissa situationer snarare behandla som ”tourees”, som exotiska objekt för resenären att titta på och fotografera. Även om intentionen bakom praktiken är aldrig så oskyldig, så bidrar

objektifieringen till att reproducera ett ojämlikt maktförhållande mellan resenären och befolkningen vid destinationen (Bhattacharyya, 1997, s. 386). Det kanske tydligaste exemplet i det analyserade materialet presenterar Magdalena då hon beskriver en båttripps hon och hennes reskamrat gjorde på kanalerna i delstaten Kerala:

”Magdalena: Backwaters var ju, du kom så nära folket som bodde där. Dels så bodde du ju på en husbåt, en halmbåt, och åkte runt i kanaler. Men också på kvällen när vi dockade vid något ställe så fick vi hyra en liten kanot och åka in i dem ännu mindre kanalerna och verkligen komma nära. Dem tvättade, dem diskade och dem sprang runt och lekte och liksom. Det var som att åka runt i en djurpark nästan kändes det som, med djur i bur höll jag på att säga.”

Genom att jämföra färden genom kanalerna, the Backwaters, med en tour i en djurpark sätter Magdalena fingret på den voyeurism som praktiseras då backpackers och andra turister implicit i det närmaste konsumerar den lokala människan med turistblicken. Objektifieringen som sker när resenären fascinerar av och betraktar den andre just som ett objekt att betitta snarare än som ett handlande subjekt att interagera med, distanserar resenären från den lokala och skiljer ut denne som avvikande från den förre. Färgstarka och exotiska tycks indierna och deras vardagliga göromål utgöra en del av kulissen som gör Indien till ett fascinerande och spännande resmål för de intervjuade svenska resenärerna. En sevärdighet att betrakta genom tågfenstret eller på den lokala bussen.

”Krille: Sen så ser jag fram emot att egentligen bara åka och titta ut genom fönstret, absolut. Jag tycker det varit någorlunda underhållande att åka bil och få se folk som sitter på gatan och säljer frukt liksom och sånt där, det är intressant samtidigt som det är lite spännande.”

Alla indier verkar dock inte passa in i rollen som tourees, utan denna roll är för det mesta vara förbehållen de som av något skäl betraktas som mer färgrika eller primitiva i resenärens ögon. Medan människorna som sitter på gatan och säljer frukt passerar som tourees för Krille så tycks exempelvis inte expediten i teknikaffären klädd i skjorta och jeans vara lika intressant att titta på och fotografera. Samtidigt som samtliga intervjuade tycks vara oroade och förfärade över den fattigdom som finns i delar av Indien, så tycks på samma gång fattigdom och tecken på fattigdom för vissa kunna utgöra något av en turistattraktion i sig.

”Mikaela: Det är mycket fattigdom, men det är ändå intressant och sånt att se. Som när vi var i Bombay till exempel. Det kändes lite som klippt ur en dokumentär från SVT med folk med trasiga kläder och folk som bodde på gatorna (...) Det är så främmande att se för mig som svensk.”

För Mikaela blir de allra fattigaste, de hemlösa i Bombay, till en exotisk och utifrån hennes position som turistande svensk nästan överklig syn. Som något man ser i en dokumentär i tv, inte ute i verkligheten. Mikaela är långt ifrån ensam om att betrakta fattigdomen i Bombay som något av en sevärdighet, sedan några år tillbaka arrangeras kontinuerligt guidade turer för turister bland Bombays så kallade slumområden (Vagabond, 2009). För de flesta andra intervjuade verkar dock gränsen för vad som är intressant att betrakta som en turistsevärdighet dras långt innan den extrema fattigdom som finns i till exempel slumområden i Bombay.

4.2 Skillnadens attraktion

Skillnad är enligt Urry (1990, s. 1) centralt för att förstå varför turistblicken riktas dit den riktas, vad turisten söker efter att se och uppleva under sin resa. Turistens blick menar Urry är minst lika socialt organiserad och systematiserad som det sätt som man inom det medicinska fältet skiljer ut och klassificerar patologiska avvikelser (Urry, 1995, s. 2ff). På samma vis ser och särskiljer turisten det som upplevs som avvikande eller extraordinärt i jämförelse med hur turistens vardag ser ut hemma. Således är turistblicken och konstruktionen av skillnad alltid individuell och beroende på hur turistens vardag ser ut, vad denne klassificerar som ”normalt” och ”ordinärt”. På följande sätt beskriver intervjupersonen Gunnar skillnadens attraktion:

”Gunnar: För mig är det väl ändå en del utav lugnet som man strävar efter och just att man vill ha lite skillnad, man vill inte bara åka ifrån Sverige till ett annat, om än primitivare än Sverige så ändå nära svensk levnadsstandard just på hotell och så, man får inget riktigt utbyte av det då. Det är som att vara i Sverige fast på sommaren kanske.”

En del av lockelsen som fått Gunnar att söka sig till i Indien, som gör just Goa till ett attraktivt turistmål framför andra för honom verkar alltså ligga i just upplevelsen av skillnad, i förväntningarna på att få se och uppleva saker som skiljer sig från vardagslivet. För Gunnar, liksom för de andra resenärerna som intervjuades, tycks resandet utgöra något av en extraordinär sfär som förväntas stå i en bjärt kontrast mot vardagens sfär (Andersson Cederholm, 1999, s. 196). Samtidigt som resenären söker sin blick till vad som uppfattas som

avvikande mot det välbekanta, så kan en alltför stor skillnad dock tolkas som något negativt och i vissa fall som något rentav hotfullt. När skillnaden mellan turistmålet och livet hemma blir allt för stor, som när den indiska maten är allt för starkt kryddad eller när arrangerade äktenskap kommer på tal, tenderar de intervjuade att tala om skillnaden i negativa snarare än nyanserade eller positiva ordalag. Mötet med den hektiska miljön i Mumbai beskriver de flesta av de intervjuade som något av en ”kulturchock” .

”Anna: Jag tror att Mumbai är en sådan stad som växer för en eller hur man ska säga. När vi kom dit först var vi helt såhär... det kändes som om någonting bara sprang på en typ (...) Det var mycket liksom. Mycket folk, allt, det bara tutade överallt. Det är man verkligen inte van vid. Nu har jag rest förut, men liksom i Sverige är det ju verkligen inte så.”

En återkommande förklaring till varför intervjupersonen valt att besöka just en badort som exempelvis Palolem eller Anjuna i delstaten Goa är att Goa upplevs skilja sig visserligen mycket men ändå *lagom mycket* från det hemtama, i jämförelse med andra mindre turistcentrerade delstater i Indien. Fem av sju intervjuade backpackers har valt att starta deras deras resa i Indien på stränderna i Goa, efter ankomsten i Mumbai och färden från Mumbai ned till Goa. Nedan beskriver Tobias vad som lockade med Goa som turistmål för honom som förstagångsresenär till Indien.

” Veronika: Varför valde du att resa till just Goa?

Tobias: För att vi ville åka någonstans där vi kunde vara borta länge, för en bra peng liksom.

Veronika: Ok.

Tobias: Och då är det Asien eller Indien, och i Asien har jag varit flera gånger. Så då valde vi därför Indien och Goa känns mest hanterbart som västerlänning, till att börja med. Indien light, så att säga.

Veronika: På vilket sätt?

Tobias: Jamen att det är lite, lite turistanpassat på något sätt, lite mer västerländskt. Inte så indiskt som kanske resten av Indien är.”

Tobias uppfattar det som att Goas autenticitet visserligen till viss del gått förlorad i och med destinationens popularitet bland turister, men samtidigt som Goa ses som ”mindre äkta” än andra delar av Indien så tycks närvaron av andra resenärer och anpassningen efter turismen på Goas turistorter upplevas som en bekvämlighet för turisterna, något som gör Goa till en mer lätthanterlig plats för den ”västerländska” resenären. Men trots att Goa beskrivs som ett

”Indien light”, en mjukstart på resan för den svenska backpackern i Indien, så är det ändå just skillnaderna framför likheterna som framträder som skarpast för resenären.

”Anna: Likheter, jag vet inte... det är klart det finns likheter, men man ser ju mycket lättare skillnaderna tror jag, för man vet ju liksom inte, man kan på nåt sätt inte beskriva sin egen omgivning, men man kan ju lätt beskriva vad som är skillnaden på... här är det mycket varmare tycker jag. Folk hälsar på varandra på gatorna.”

Anna talar här om sin hemmablindhet, hur det familjära inte fångar hennes intresse på samma sätt som det som upplevs som annorlunda. Det familjära och det som minner om det familjära upplevs som mer eller mindre osynligt, medan det som sticker ut mest från resenärens hemmiljö också är det som uppmärksammas mest (Grinell, 2004, s. 12). Men det extraordinära behöver inte nödvändigtvis vara något som kan konsumeras genom blicken. Elsrud (2004, s. 31) har kritiserat Urry för att genom sitt begrepp ”turistblick” fokusera på just blicken som sinne och därmed åsidosätta upplevelser genom de övriga sinnen, något som Elsrud menar är en typiskt manlig företeelse. I enlighet med denna kritik framgår det i intervjupersonernas berättelser att den attraktiva skillnaden mot vardagslivet i Sverige likväl kan upplevas genom exempelvis smaken av indisk mat eller helt enkelt känslan av solen och värmen. Liksom Gunnar belyser i det föregående citatet av honom som presenterats, så tar sig dock denna jakt efter skillnad ofta en primitivistisk form. Resenären söker sig till miljöer som denne av någon anledning uppfattar som primitiva och förmoderna i jämförelse med det välbekanta hemmavid, miljöer som förmedlar en känsla av autentiskhet som tycks ha gått resenären förlorad i det moderna industrialiserade samhället (Andersson Cederholm, 1999, s. 59ff).

4.3 Indien som Sveriges motpol

Fokus på vad som upplevs som primitivt bland de intervjuade resenärerna tar sig inte enbart uttryck som går att relatera till någon form av civilisationskritik, utan likväl förekommer vad Elsrud (2004, s. 195ff) kallar för *civilisatorisk kritik*, genom vilken Goa och Indien positioneras som en ociviliserad och primitiv destination. Genomgående i analysmaterialet konstrueras Indien och Sverige eller Väst som varandras motpoler, den förra underordnad den senare. Den diskurs om Väst och Öst som den banbrytande postkoloniala teoretikern Said (1993) en gång i tiden benämnde som orientalistisk, och Hall (1992) senare gav smeknamnet

”the west and the rest”, är med andra ord i högsta grad närvarande bland intervjupersonernas perceptioner av Indien. Medan Sverige och Europa framställs som civiliserat och utvecklat, så konstrueras Indien som jämförelsevis primitivt och efterblivet, som tillhörande en för Sverige svunnen tid.

”Mikaela: Sen så är det också mer oorganiserat med tåg och bussar och sånt i Indien. Man hade känt sig tryggare om man varit i typ Frankrike, där det är mer civiliserat och utvecklat.”

Intervjupersonen Mikaela jämför här Indien med Frankrike. Intressant är här inte bara att iakttaga vad som faktiskt sägs, utan också vad som inte sägs. Likväl som att framhålla vad som upplevs vara primitiva aspekter med Indien kunde intervjupersonerna då de tillfrågats om vad de anser vara utmärkande för Indien som land, valt att nämna exempelvis Indiens roll som ett globalt centrum för teknologisk utveckling och annan kunskapsproduktion eller varför inte landets snabba ekonomiska tillväxt. Istället ligger fokus på en evolutionistisk tankemodell av Väst/Indien som positionerar Indien som tidsmässigt och rumsligt *efter* Väst. Den koloniala erfarenheten som Sverige liksom andra europeiska länder har i bagaget, direkt eller indirekt, är enligt Hall (1992, 1997) central för att förstå uppkomsten av denna bipolära bild av Väst/Öst, eller som i detta fall av Frankrike/Indien. En kognitiv uppdelning av världen som utgjort själva grunden för den europeiska koloniala ideologin.

”Tobias: Indien är nog det landet jag har varit i som ligger längst bak i utvecklingen på alla sätt känns det som, som när det gäller renhållning och infrastruktur och uppbyggnad av allt.”

”Gunnar: Det känns, jag vet inte det bara känns så, just att den tekniska utvecklingen gått före den sociala eller vad man nu kan kalla det, det är just det här med fattigdom och hela den biten att det är så... Som om man kollar i Väst så finns det ju ändå en annan utveckling just med levnadsstandard också, med hus och avlopp och elledningar och hela den biten. Att det finns en större, eller bättre, struktur i Väst än vad som kanske har hunnit komma hit.”

Såväl Tobias som Gunnar ger här uttryck för idén om att Indien skulle ligga efter i utvecklingen, även om Gunnar också i motsats till övriga intervjupersoner framhåller att det existerar en viss avancerad teknisk utveckling i Indien. Bilden Gunnar presenterar av social utveckling och levnadsstandard i Indien återspeglar dock en ide om att utveckling är något som flödar i riktning från Väst till Öst. Utveckling blir följaktligen något som finns i Väst men inte ”har hunnit komma” till Indien än. Fattigdomen i Indien förklarar Gunnar med en brist på social organisering, en förklaring som enligt Hall (1992, s. 300) rimmar väl med hur

”den Andre” brukar presenteras i termer av brist på utvecklad social organisation i diskursen om ”the west and the rest”. Magdalena som vid intervjutillfället precis anlant till Goa från delstaten Kerala som har ett välutvecklat välfärdssystem, förklarar Keralas välfärd som inkluderar fri skolgång för invånarna såhär:

”Magdalena: Bara man ligger såhär på stranden så är det minst fem-sex-sju tretton-fjortonåriga unga tjejer som kommer fram och pratar, dem säger att dem har ingen skolgång, dem bara jobbar för att deras mamma och pappa säger att dem ska jobba och för att dem har gjort likadant. Nere i Kerala är det ju inte alls samma sak för där har dem en annan syn, det är mer kristendom där tack vare portugisernas inflytande under 1500-talet. Dem har en mer utvidgad syn på världen, dem kanske tänker att genom skolgång så kan du gå vidare. Att dem som jag anser att skolgång kanske är det viktigaste för ditt barn, inte att tjäna pengar på turister.”

Den fria skolgången i Kerala, där så gott som alla barn går i skolan till skillnad från många av de tonåriga säsongsarbetare som kan ses sälja smycken och annat till turister på stränderna i Goa (vilka ofta är tillresta från fattigare delstater i Indien) attribueras av Magdalena till de portugisiska kolonistörernas kristna inflytande. Också i detta citat blir det tydligt hur utveckling, såväl vad gäller teknik som i detta fall social välfärd, ses som något ”västerländskt”. Som något som måste exporteras från Väst till Indien för att kunna finnas i Indien.

Det är genom konstruktionen av skillnad som mening skapas (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 18). I materialet så framträder det tydligt hur mening skapas i och med hur skillnader mellan Indien och Sverige och dess befolkningar framställs. Uppdelningen mellan Väst och Indien, mellan Vi och Dem, tycks på olika sätt bidra till konstruktionen av en positiv svensk identitet hos de intervjuade, genom att Indien och indier fungerar som en motbild med vars hjälp den egna identiteten kan definieras. Liksom Said (1978) menade att Orienten som fantasi skapades som en negativ spegelbild i vilken Västerlandet kunde spegla sig själv, speglar sig de intervjuade svenska resenärerna i sin bild av Indien och konstruerar på så vis en kollektiv europeisk eller svensk identitet.

”Magdalena: Visst det är helt underbart och fantastiskt att dem lever så som de gör, men jag tror inte jag hade flyttat hit för resten av mitt liv, för att jag vet att jag har någonting annat också som kanske passar mer mig (...) Det är väl det som resandet för mig har den största betydelsen för, att just se andra kulturer och se hur andra människor i andra delar av världen har det, så att jag själv kan sätta mig in i på ett bättre sätt eller förstå vad jag själv har som kanske inte andra har (...) Jag är ju till exempel jätteglad att

jag är svensk, eftersom jag just rest hit och sett hur andra har det och verkligen tänker att wow vad Sverige är bra, vi har skolgång, vi har sjukvård och vi har äldreomsorg, vi har tandläkarvård, alla dem saker som vi tar för givet finns inte här på alla ställen.”

Genom att jämföra sin bild av Indien med Sverige, kan Magdalena skapa sig en positiv svensk identitet. På samma gång som Magdalena betraktar indiernas liv med stor vördnad och beundran, så positionerar hon paradoxalt nog detta liv i en underordnad position i jämförelse med det liv hon lever hemma i Sverige, som *passar henne bättre*. Att resa till ett land som upplevs som primitivare och mer outvecklat kan på så vis förstärka en positiv svensk självbild:

”Mikaela: Här är det också barn som är uteliggare, det är det inte i Sverige. Men dem har inte kommit lika långt i utvecklingen här. Det är som att man växer när man ser det och man inser hur bra man har det i Sverige.”

Stereotyperingens homogenisering av kulturer och olikhet fyller här en identitetsskapande roll, genom att dra tydliga gränser mellan indiskt och svenskt, mellan ociviliserat och civiliserat. De fattiga i Indien särskiljs som den Andre, den som inte är som oss, och på så sätt konstrueras en bild av hur Vi är. Moderna, jämställda, välbeställda, en motsats till Indien som presenteras som outvecklat, ojämnt och idel fattigdom.

4.4 Konstruktionen av en backpackeridentitet

Inte bara ett svenskt Vi skapas genom att Indien och dess befolkning särskiljs som den Andre, utan denna andrefiering kan även syfta till att skapa en individuell självbild som en *backpacker*. För att återgå till Magdalena så används denna distinktion för henne liksom för de flesta av de intervjuade i skapandet av en backpacker-identitet, liksom distinktionen som görs mellan backpackers och andra slags turister.

”Veronika: Vilka har du umgått med mest under resans gång, utöver din reskompis?

Magdalena: Men det är ju backpackers, man söker sig till samma ställe och man har Lonely Planet och åker till något liknande. Man känner igen folk från Nya Zeeland, Australien, andra delar av världen. Och då blir det ju mer naturligt tror jag för en kringresande att man tar kontakt på det viset. Att man ser det som en slags trygghet om man är helt själv på en tågstation, man ser en annan människa med en ryggsäck som har vit hy. Då blir det såhär, men gud vad skönt, en till människa!”

Här tydliggörs även backpackingkulturens rasialisering, en rasialisering som tidigare forskning av exempelvis Teo och Leong (2006) som studerat asiatiska backpackers i Thailand och deras upplevelser bekräftat. Att backpackern vid tågstationen har vit hy är något som tas för givet av Magdalena. Att identifiera sig med och umgås med just andra ryggsäcksresenärer framför lokalbefolkningen eller andra slags turister ses av Magdalena som en självklarhet. Identifikationen med andra backpackers sker inte lika mycket explicit i analysmaterialet, som den görs implicit i och med att andra typer av turister av de intervjuade oftast benämns som enbart ”turister”, och då oftast i negativt laddade negativa termer. Därmed exkluderas backpackers från *turisternas* skara, och backpackern framstår som något *annat* än en turist. Andra intervjupersoner söker sig tvärtemot vad Magdalena gör bort från backpacking-kulturen för att interagera med lokalbefolkningen.

”Anna: Jag håller mig ganska ifrån liksom hela backpacker-kulturen (...) att sitta och dricka bär med folk och prata om vart man har varit, vart man inte ska åka och vart man ska åka. Jag umgås nog hellre med lokalbefolkningen, jag har nog umgåtts mer med indier än vad jag har umgåtts med backpackers”

Viljan att interagera med lokalbefolkningen tycks dock i de flesta fall, kanske är Anna som citerats ovan ett undantag, större än själva praktiken. De flesta av de intervjuade tycks följa sin Lonely Planet mer eller mindre slaviskt, och rör sig följaktligen mellan de för backpackers mest populära destinationerna i Goa och Indien, och på dessa destinationer mellan de för backpackers mest populära restaurangerna, barerna och övernattningsmöjligheterna. En cirkel sluts. Detta är vad som brukar kallas för *the traveller’s circle*, ryggsäcksresenärerna söker till samma platser och bildar därmed en gemenskap (Andersson Cederholm, 1999, s. 44). Sökandet efter en individualistisk identitet vilken karaktäriseras av en distans till massturismen, har ironiskt nog institutionaliserats och backpacking blivit en turistform i mängden (Sørensen, 2003). Annas avståndstagande från andra backpackers som hon upplever sitter och dricker bär och talar om vart man ska åka, kan också relateras till hierarkiseringen inom backpacking-kulturen. En hierarkisk ordning i vilken den mer hedonistiskt orienterade backpackern besitter mindre symboliskt kapital än den mer kulturellt orienterade som strävar efter kontakt med lokalbefolkningen i högre grad (Andersson Cederholm, 1999, s. 44). På samma sätt som interaktion med lokalbefolkningen kan innebära ett symboliskt kapital i backpacking-kulturen, så kan sökandet efter det primitiva tjäna samma syfte.

”Veronika: Varför tror du att den enkla levnadsstandarden är något som du strävar efter när du reser? Är det något som lockar förutom budgeten?”

Magdalena: Ja, det är väl just den upplevelsen med att ha gjort det, helt enkelt (...) Det blir en annan upplevelse. Det blir något annat som du faktiskt inte kan göra i Sverige oavsett, om du ens vill göra det så gör du inte det, även på det skitigaste vandrarhem på en camping i Sveg eller någonstans. Och det här med att det blir, det blir en story helt enkelt.”

Olikhet baserad på primitivitet blir *en story helt enkelt*. En story som bidrar till att konstruerar en äventyrlig backpackeridentitet. Att bo på ett hotellrum med smutsiga lakan och råttor i rummet kan på så vis fungera som en statusmarkör i backpackerkretsen, medan en sådan story i vissa fall snarare kan tjäna motsatt syfte om den berättas för någon som ej är invigd i primitivismens magi (Elsrud, 2004, s. 188).

Backpacking som en *reseform* har ökat i popularitet, vilket har resulterat i att backpackers som en *typ* av resenären blivit en allt mer fragmenterad och heterogen grupp (Reichel, Fuchs & Uriely, 2009; Sørensen, 2003; Uriely, Yonay och Simchai, 2002). Detta är också något som flera av intervjupersonerna poängterat.

”Anna: Alltså, det finns väl typ såhär jättemycket olika sorters backpackers också på nåt sätt. Turister är väl ganska bekväma jämfört med backpackers. Alltså backpackers har väl en låg levnadsstandard på nåt sätt och turister har väl en lite högre. Men sen är det ju liksom också... alltså turister är väl kanske mer intresserade av semester medan många backpackers... jag kan tänka mig att det finns två olika, dels dem som vill uppleva och se och sen dem som egentligen mest åker för att träffa folk från samma nation och dricka en massa.”

”Veronika: Vad tycker du skiljer backpackers från andra sorters turister?”

Krille: Det är helt gruppindelad egentligen, vissa backpackers kanske har halkat in med ett gäng grabbar eller tjejer hit till exempel bara för att dricka sprit, och då är det klart att det kan krocka med andra som inte alls har samma önskemål med deras resa liksom, självklart.”

I och med denna heterogenitet blir det viktigt för de ryggsäcksresenärer som är måna om sin *road status* att inte bara basera sin backpackeridentitet på en distansering från charterturister och lokalbefolkningen, utan också genom ett avståndstagande från andra backpackers som rör sig farligt nära massturismens hedonistiska och rekreationsfokuserade mittfåra. Något som andra intervjuade dock glatt struntar i, i sin jakt efter den finaste stranden med dem bekvämaste solstolarna och den billigaste ölen. Också vad gäller form-relaterade attribut så syns en viss heterogenitet bland intervjupersonerna, vad gäller reselängd och därtill relaterat

resbudget. Medan de två intervjuade som spenderar endast en samt en och en halv månad på resande fot kostar på sig att åka taxi och ibland till och med inrikesflyg för att spara tid, så är sådana utsvävningar uteslutna för de intervjuade som reser under minst tre eller fyra månaders tid på en tightare budget. Stereotypen av hur en backpacker är och betar sig tycks med andra ord vara just en stereotyp, en idealtyp som sällan motsvaras till fullo av verklighetens resenärer.

5. Sammanfattande diskussion

Vad gäller den första frågeställningen som ställdes inledningsvis, vad som fick de svenska backpackingresenärerna att välja just Goa och Indien som resmål, så tycks det centrala temat i analysmaterialet som besvarar denna fråga vara *olikhet*. Olikhet som särskiljer backpackingupplevelsen från det vardagliga livet hemma i Sverige. Detta kan relateras till tidigare forskning om svenska backpackers av Andersson Cederholm (1999) som riktat fokus mot just detta sökande efter en extraordinär sfär. Paradoxalt nog tycks en del av attraktionen med just delstaten Goa som resmål ligga i att Goa upplevs som *lagom mycket* olikt, i och med massturismens inflytande på turistorterna i delstaten. I positiva stunder konstrueras skillnaden genom bilden av ett färglatt och vänligt Indien, i negativa stunder framställs Indien som en negativ motpol till Sverige; ociviliserat, primitivt och *efter* oss i Sverige i utvecklingen.

Problemet med denna fascination för skillnad, ligger i hur denna homogenisering och uppdelning mellan Vi och Dem bidrar till att reproducera den moderna europeiska kolonialismens stereotyper av Oss i Väst som den moderna och civiliserade normen, och Indien som dess exotiska men efterblivna opposition. Det är inte att Indien är det landet i världen som har flest IT-ingenjörer i världen (Svt, 2010), det är inte *den* olikheten som rönt mest uppmärksamhet av de intervjuade. Vad gäller innehållet i föreställningarna om Indien som land, så utgår dem snarare från den skillnad som skapades i och med de koloniala stereotyperna av de Andra. Lockelsen som legat som grund för valet av resmål ligger inte i vilken olikhet som helst, utan oftast just i vad som betraktas som primitivt med resmålet. Samtidigt så är det också denna aspekt som framhävs som negativt utmärkande för Indien. Liksom Elsrud (2004, s. 193-197) fann i sin studie så växlar valensen i den primitivistiska diskursen i analysmaterialet mellan civilisationskritik till civilisatorisk kritik. Detta kan även

relateras till ambivalensen som Hall (1992, s. 311) menar är utmärkande för representationen av den Andre i diskursen om "the west and the rest".

Som Derrida och hans efterföljare belyst så är förhållandet mellan binära motsatspar i språket aldrig riktigt symmetriskt, den ena partens dominans är alltid beroende av den andra partens underordnade position (Eriksson, Baaz & Thörn, 1999, s. 18). Följaktligen ställer skillnaden som av de intervjuade konstrueras mellan Europa och Indien alltid den förre i en bättre dager än den senare, och konstruerar på så vis en positiv svensk eller europeisk självbild för de intervjuade. Ojämlika maktstrukturer reproduceras genom turistpraktiken därmed inte bara genom det rent materiella faktumet att den ena parten är turist och den andra parten agerar servicepersonal åt den förre, utan också genom att resenärerna tycks söka bekräfta redan befintliga stereotyper om destinationen och lokalbefolkningen i och med resan.

Genom särskiljande från såväl lokalbefolkningen som andra sorters turister, skapas en backpackeridentitet. En identitet som dock, om man ser till de intervjuade, tycks vara högst heterogen och fragmenterad till mindre subgrupper. För de resenärer bland de intervjuade som är måna om sitt symboliska backpackerkapital blir det därför viktigt att inte bara distansera sig från befolkningen vid destinationen och de andra turisterna, utan också från de backpackers som är mer hedonistiskt än kulturellt eller äventyrligt orienterade.

Bilden av indierna är positiv men stereotypifierande, och därmed problematisk i och med att den förenklar homogeniserar en enormt stor mängd människor till några få, om än positiva, egenskaper. Intressant i analysmaterialet var dock hur en av intervjupersonerna (Gunnar) visade prov på motstånd mot rasialiserande stereotyper genom att motsätta sig stereotypifiering av indier. En annan intressant avvikelse från koloniala essentialiserande diskurser om den Andre är hur stereotypen av indier som alltid glada och vänliga svajade stundvis då misstankar om att vänligheten var en konsekvens av en ekonomisk agenda från indiernas sida, yttrades av vissa resenärer. Genom dessa misstankar sattes de intervjuades föreställningar om indier i en situationell kontext, istället för att ges en essentialistiskt orienterad förklaring. Trots att det tycks finnas en vilja hos de intervjuade att interagera med den indiska befolkningen, så finns där också en tendens att behålla distansen och betrakta de i lokalbefolkningen som särskiljs som särskilt primitiva eller färgrika som tourees. I och med detta förhållningssätt reduceras de människor som ses som sevärdigheter till objekt i resenärernas ögon, snarare än att behandlas som handlande subjekt.

Sammantaget ger de representationer av Indien och indier som de svenska backpackers som intervjuats en bild av att koloniala diskurser om indierna som den Andre är en högst reell verklighet hos de intervjuade idag, som präglar såväl de förväntningar som tas med i bagaget från Sverige, de perceptioner som görs på plats vid resmålet och säkerligen också de stereotykongruenta representationer som presenteras för bekanta vid hemkomsten. Men hur upplever egentligen de lokala subjekten, den indiska befolkningen, sättet de bemöts och representeras på inom turismnäringen? Hur upplever de inhemska indiska resenärerna i Goa, eller exilindierna som åker dit på semester, backpacking-kulturen där? Inom turismforskningen har kritik förts fram just emot att nästan uteslutande så kallade västerländska resenärerna fått komma till tals i studier om turism och backpacking (se exempelvis Teo & Leong, 2006). Spivak (1999) är troligtvis den teoretiker inom det postkoloniala fältet som mest ihärdigt hävdar de subalternas rätt att tala. Lite forskning finns i dagsläget om hur resenärer som inte passar in i den vita, västerländska mallen upplever backpacking-kulturen, varför detta vore ett intressant ämnesval för fortsatta studier om backpacking ur ett postkolonialt perspektiv. Likaså vore ett intressant subjekt för vidare forskning hur de lokala subjekten hanterar och eventuellt gör motstånd mot backpackers och backpacking-kultur.

Referenser

- Andersson Cederholm, A. (1999). *Det extraordinäras lockelse. Luffarturistens bilder och upplevelser*. Lund: Arkiv förlag.
- Bhattacharyya, D. (1997). Mediating India - An analysis of a guidebook. *Annals of Tourism Research*, 24, 371-389.
- Bourdieu, P. (1994). *Sociology in question*. London: SAGE.
- Crang, M., & Cook, I. (2007). *Doing ethnographies*. London: Sage Publications.
- Elsrud, T. (2004). *Taking time and making journeys. Narratives on self and the other among backpackers*. Lund: Dept. of Sociology, Lund University.
- Eriksson, C., Eriksson Baaz, M. & Thörn, H. (1999). *Globaliseringens kulturer: Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*, Nora: Nya Doxa.
- Grinell, K. (2004). *Att sälja världen. Omvärldsbilder i svensk utlandsturism*. Göteborg: Acta Universitatis Gothenburgensis.
- Hall, S. (1992). The West and the Rest: Discourse and Power. I: Stuart Hall, Bram Gieben (red.). *Formations of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Hall, S. (1997). The spectacle of the 'other'. I Hall, S. (red.). *Representation: Cultural representations and signifying Practices*. London: Sage Publications.
- Hall, S. (1999). När inträffade "det postkoloniala"? Tänkande vid gränsen . I Eriksson, C., Eriksson Baaz, M. & Thörn, H. (red). *Globaliseringens kulturer: Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.
- Hall, C Michel & Hazel. Tucker (red). (2004). *Tourism and postcolonialism. Contested discourses, identities an representations*. London: Routledge.
- Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist Studies*, 14, 575-599.
- Loomba, A. (2006). *Kolonialism/Postkolonialism. En introduktion till ett forskningsfält*. Stockholm: TankeKraft Förlag.
- Reichel, A., Fuchs, G., & Uriely, N. (2009). Israeli backpackers. *Annals of Tourism Research*, 36, 222-246.
- Said, E. W. (1993). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront Förlag.
- Sørensen, A. (2003). Backpacker ethnography. *Annals of Tourism Research*, 30, 847-867.
- Teo, P., & Leong, S. (2006). A postcolonial study of backpacking. *Annals of tourism research*, 33, 109-131.
- Spivak, G. C. (1999). *A critique of postcolonial reason. Toward a history of the vanishing present*. London: Harvard University Press.
- Svt. (2010). (Information hämtad 2010-01-02).
http://svt.se/2.22584/1.1832394/indiska_foretag_storsatsar_internationellt?lid=senasteNytt_1764882&lpos=rubrik_1832394
- Tickell, A. (2001). Footprints on The Beach: Traces of colonial adventure in narratives of independent tourism. *Postcolonial Studies*, 4, 39-54.
- Ticket. (2009). (Information hämtad 2009-10-18). <http://www.ticket.se/guide/ticket-collection.html>
- Vagabond. (2009). (Information hämtad 2009-12-23).
<http://www.vagabond.se/Redaktionellt/Resmal/Ovrigt-om-resor/Vagabond-listar/Sightseeing-i-slummen>
- Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur.
- Uriely, N., Yonay, Y., & Simchai, D. (2002). Backpacking experiences: A type and form analysis. *Annals of Tourism Research*, 29, 519-537.
- Urry, J. (1990). *The tourist gaze*. London: SAGE.
- Urry, J. (1995). *Consuming Places*. London: Routledge.

Bilaga - Intervjuguide

Bakgrund:

1. Ålder.
2. Sysselsättning.
3. Vilka länder/kontinenter har du tidigare besökt? Hur länge reste du då?

Backpackeridentitet:

1. Kan du beskriva på vilket sätt du reser? Har du någon särskild anledning till att du reser på detta sätt? Vilka fördelar och nackdelar ser du med att resa på det sättet som du gör?
2. Som en backpacker, vad tycker du om andra sorters turister? Vad skiljer andra sorters turister från backpackers enligt dig? Hur anser du att den typiska backpackern är och beter sig?

Perception av resmål:

1. Varför valde du att resa till just Goa? Var det något särskilt som fick dig att resa hit?
2. Har du något särskilt mål eller syfte med denna resa? Vad har du planerat att göra på resan?
3. Vilka platser har du tidigare besökt i Indien under denna resa? Varför valde du att resa just dit, vad var det som lockade med platsen?
4. Vilka platser i Indien har du tänkt besöka? Hur kommer det sig att du vill åka dit?
5. Vad tycker du om Goa och Indien? Ser du några specifika likheter eller skillnader i jämförelse med Sverige?
6. Kan du beskriva hur dina förväntningar på Indien såg ut innan du åkte?
7. Motsvarar Goa/Indien dina förväntningar? Varför, varför inte?
8. Tycker du att det finns något typiskt genuint med Indien? Exempel?

Perception av lokalbefolkning:

1. Vilka har du mest umgått med under resans gång, andra backpackers eller den indiska befolkningen? Varför?
2. Har du kommit i kontakt med den indiska befolkningen under resan? Om ja, i vilka slags situationer har du kommit i kontakt med dem?
3. Är kontakt med lokalbefolkningen någonting som du strävar efter då du reser?
4. Hur tycker du att du blivit bemött av lokalbefolkningen?
5. Tycker du att det finns några specifika egenskaper som är utmärkande för indier? Om ja, ser du något specifikt positivt eller negativt som du tycker är utmärkande för indier?
6. Tycker du att det finns några specifika likheter eller skillnader mellan svenskar och indier?